

EL JARDIN DEL PRADO

Autor:
Eduardo Barba Gómez.

Editorial:
Planeta (2020).

El jardín del Prado és una obra de molt difícil classificació dintre de la literatura de divulgació botànica.

Eduardo Barba és, entre d'altres coses i sobretot, un jardiner, i és principalment aquesta condició la que aprofita per a sorprendre'ns amb una saviesa desbordant, apropant-nos a les plantes i al seu univers referencial a través de l'art pictòric. Paisatgista, professor i investigador botànic en obres d'art, l'autor s'ha guanyat a pols un enorme prestigi gràcies a la seva trajectòria professional assessorant jardins arreu del món i col·laborant amb diversos museus de belles arts.

La principal nota d'aquesta obra a tenir en compte és que aborda una part de la botànica mai tractada de manera monogràfica –almenys que jo sàpiga– en un llibre, ja sigui en llengua castellana o catalana: les plantes dins de l'art pictòric. I ho fa amb un balanç entre divulgació i entreteniment molt ben modulats, deixant lluir una vocació nascuda des de la seva infantesa, condició que genera un plus d'empatia a cada paràgraf que desenvolupa.

Amb una edició senzilla però acurada, ens trobem davant d'un assaig poc tradicional, però ben estructurat, allunyat de la prosa densa i rigorista, però amb el caire científic que merita el contingut que aborda. Digna d'esment resulta la riquesa descriptiva de les diferents espècies de les quals ens parla. Gairebé es podria dir que resulta embriagador, molt més proper a la percepció artística del que alguns autors científics ens tenen acostumats. Eduardo Barba ens mostra la seva familiaritat i sensibilitat amb els colors, les textures i les formes, a més de la conjugació de plantes, llum, aigua i tot un univers de percepcions descrites amb un llenguatge ben equilibrat i gens presumptuós. És sorprenent com la seva condició de jardiner pren forma a mesura que la lectura avança.

Si bé en principi el llibre està plantejat com una passejada per una selecció d'obres i artistes del Museu del Prado de Madrid, queda clar des del primer capítol, "Malva real", que el seu esperit és molt més ampli. Sembla com si els quadres fossin l'excusa perfecta per a establir un fil conductor gràcies al qual l'autor proposa

a la vegada contingut merament divulgatiu, com també un ànim clar de compartir anècdotes i vivències pròpies per tal d'intentar així seduir el lector.

El llibre consta de 45 capítols titulats amb el nom comú de la planta de la qual ens vol parlar, així com l'autor i el quadre que la inclou. Cada capítol ve acompanyat d'una reproducció total de l'obra i d'un detall ampliat que ens permet localitzar-la perfectament dintre del conjunt. A més, s'afegeix un senzill dibuix botànic de cada espècie obra de l'il·lustrador Juan Luis Castillo. No obstant, ens trobem que la planta que dona títol als diferents capítols de vegades no és ni de bon tros el tema principal. Com deia abans, sembla que l'estructura del llibre fos una excusa innocent perquè l'autor ens mostri una part de tot allò que té ganes de transmetre. Per exemple al capítol "Borraja", que fa referència a la presència de la seva flor al tríptic del pintor El Bosco *El jardí de les delícies*, ens comença parlant dels records i de les emocions lligats a la seva estada en un vetust hotel al Líban, per a fer després una descripció acurada de l'obra i el seu context històric. Només a l'últim paràgraf trobem la referència a aquesta delicada flor de color blau cel.

En altres capítols, com "Azulejo", gosa deixar-nos bocabadats amb un torrent de dades i reflexions en relació amb els arqueòfits, lligant-ho tot a la jardineria amb una complexitat argumental que ens ruboritzava com a lectors habituals d'obres botàniques. Sembla com si haguéssim oblidat, des del meu punt de vista, que els jardins botànics d'arreu del món són precisament obra dels jardiniers, i no tant de científics, arquitectes i artistes de diverses disciplines.

A "Limonero", gràcies a la seva força descriptiva, l'autor ens fa asseure davant l'obra *Bodegó de caça, hortalisses i fruites* de Juan Sánchez Cotán d'una manera magistral, i que ens predisposa completament els sentits, sense grandiloqüències ni abusos gramaticals. Tot seguit es permet la llicència d'explicar les seves preferències de com i on plantar un limoner nou en test, per a fer després un repàs de diferents emplaçaments històrics de tan insigne arbre i les seves derivacions culturals, a més d'enumerar molts personatges actuals que senten predilecció pel seu cultiu. En definitiva, salta d'un context a un altre dintre del mateix fil conductor, fent la lectura amena, rica i summament entretinguda.

També aborda temes tan concrets com la representació de diferents floracions no coincidents dintre de la mateixa obra. A "Girasol", on parla del quadre *L'abundància* de Brueghel, reflexiona sobre la idoneïtat de plasmar a la vegada tulipes, ginestes i el·lèbors negres, traient la conclusió que més que una dissociació natural, el quadre ens permet imaginar com pot ser de complexa i dilatada la gènesi del llenç sobre la base de diferents esbossos no coincidents estacionalment.

Un capítol amb el qual m'he sentit especialment identificat, sobretot per la predilecció que tinc per la planta en qüestió, és "Granado", on parla de l'obra de Fra Angelico *La Verge del Magraner*. L'autor explica com, després de veure's seduït per la vida del pintor, va emprendre un viatge de dos mesos visitant els llocs on es va inspirar el frare, convertint una senzilla referència a la mà del Nen Jesús acariciant una magrana en tot un periple per diferents pobles d'Itàlia i França.

Per a acabar l'obra, l'autor redacta un epíleg que destil·la humanitat. Es reconeix com perdut de vegades entre tants quadres, racons, llocs i records, però troba sempre la manera d'aferrar-se a alguna cosa en concret per a reubicar-se, sense amagar que ell també gaudeix d'aquest *totum revolutum*. Com a reflexió final i a títol personal, només puc donar les gràcies a Eduardo Barba per aquesta meravellosa obra. Si bé estic acostumat a consumir tot tipus de llibres sobre etnobotànica, he de confessar que aquesta lectura ha estat la més sorprenent de totes les que he gaudit els últims anys; molt a l'estil de Gerald Durrell, l'autor ha guarnit el passeig pel Museu del Prado de vivències personals amb humilitat i senzillesa. Les exposicions són rigoroses, però amenes, amb estètica i delicadesa, i dignifiquen i donen significació de manera natural a una professió tan transversal, complexa i polièdrica com la jardineria, que ha estat tradicionalment infravalorada per raons classistes, incloent-hi, per què no dir-ho, les professades per una part de la comunitat de científics botànics. És el primer llibre que he tingut la sort de llegir sobre la botànica a l'art de manera específica, i espero que sigui font de motivació per a altres autors. El patrimoni cultural que suposa la presència vegetal dins de les arts de representació gràfica necessita investigació i divulgació, i ja és l'hora que a casa nostra es comencin a publicar treballs sobre aquesta matèria.

David Moreno Madrid. Àvid lector i apassionat per l'etnobotànica des de fa més de 20 anys. Especialitzat en plantes silvestres comestibles de tot el món i la seva transició cap a la gastronomia i la restauració modernes. Duc a terme passejades etnobotàniques, *show cooking*, xerrades, programes de ràdio i publicacions, tractant amb interès específic el vincle entre les plantes, les creences i l'art de les representacions gràfiques. [Més ...](#)